

Josef Bernard :

Komunální politika malých obcí a její neformální aspekty.

Disertační práce Mgr. Bernarda se zabývá rozsáhlým a politicky komplikovaným problémem komunální politiky v obcích, které počtem obyvatel i občanskou vybaveností jsou na rozdíl od převážné většiny evropských států značně a typické, ale na druhé straně co do teritoriálního rozsahu i počtu obyvatel, tvoří převážnou skladební část území české republiky.

Vycházejí z názvu disertace která řeší problémy tzv. malých obcí, vzniká otázka – co je a co není „malá česká obec“. Podle kritéria MMR ČR nejsou pokládány za malé obce ty, které překračují četnost 500 obyvatel, jedním z kritérií EU jsou mezi malé obce zahrnována všechna sídla do 2000 obyvatel. Uvádím to na okraj proto, že tato kritéria jsou důležitá pro získání dotací, které jsou pro komunální rozvoj vesnických obcí často jediným zdrojem a značně ovlivňují i celkovou neformální atmosféru v obci. Jejím obsahem je hodnocení činnosti zastupitelstva obce a neformálního komunikačního systému v obci.

Autor rozdělil studii do osmi kapitol v nichž se zabývá teoretickými východisky své práce vztahující se k problémům moderních komunit, jejich řízením a jejich sociálním kapitálem, dále pak sociálními aspekty lokální samosprávy. Pozitivně je třeba hodnotit, že mimo využití literárních zdrojů uvádí celou řadu zajímavých problémů získaných prostřednictvím sociologických technik – rozhovorů, dotazníkového šetření, rozhovorů atp. V závěrečné osmé kapitole pak shrnuje a kriticky hodnotí dosažené poznatky.

Druhá kapitola, která je věnována teoretickým pohledům na problém lokální komunity a především jejímu sociálnímu fungování, se opírá o poznatky řady zahraničních autorů. Domnívám se, paradigmatické problematice předpokládá vzít v úvahu těchto několik základních tézí :

--- země střední a východní Evropy tvoří v devadesátých letech 20. století významné centrum civilizačního zlomu na evropském kontinentě. Trendy těchto zemí směřují od nenormální stability k normální nestabilitě a nejvýrazněji se realizují minimálně jako paradox demokratizace i paradox leadershipu ...

--- uvedené země se příliš neliší důsledky řešení kulturně politického znetvoření a stále v nich jde o prosazení změn které mají zásadním způsobem ovlivnit funkčnost společenských institucí, procesů a mnoha prvků sociálního jednání.

Tyto okolnosti zdůrazňují proto, že i v současné době se s nimi v různých podobách a na všech stupních společenských institucí setkáváme. Do této situace pak intervenují organizační i legislativní návrhy evropské unie – zejména v oblasti dotační, na níž jsou vesnické obce do značné míry závislé.

V kapitole „Komunity v moderní společnosti“ se autor zamýšlí nad problémem soudržnosti Lokálních komunit v podstatě tak, jak tuto ve svých studiích řeší různí autoři a poukazují na tendence jejich oslabování. Tento problém má pravděpodobně v našich podmínkách poněkud širší dimenze.

Podobně jako odstředivé hnutí obcí po roce 1990 se snahou nebo záměrem vrátit se k vlastním historickým kořenům, rozpadu JZD a návratu k soukromému vlastnictví půdy a hospodaření na převážně rodové půdě, existuje u starousedlíků silný emotivní vztah k obci (mimochodem tento vztah se vytvořil a existuje i u obyvatel kteří přišli do vysídlených pohraničních obcí po roce 1945). Efekt tohoto fenomenu můžeme pozorovat např. na tom, že později přistěhovavší se do obce a zejména ti, kteří v rámci tendencí odchodu z měst na venkov (české satelity), jsou nazyváni „ náplavou“ a to i tehdy, když v obci pobývají i přes 30 let.

V této souvislosti ještě jeden problém – neformální společenství obce, tak jak jeho definování nalézáme u Tonnise by v malých obcích možno přejmenovat – pan Tonnis mi odpustí – jeho *Gemeinschaft* bych vzhledem k situaci v malých obcích přejmenoval na „ *Nachbarschaft*“. Sousedské vztahy, jejich teritoriální, ekonomické, vzdělanostní, kulturní ,atd,atd, rozložení uvnitř vlastní obce, principiálně ovlivňují participaci na aktivitách obce, volby do zastupitelstev na rozdíl od počátečních let kdy hrály roli politické postoje. Pochopitelně poněkud jiné tendence nalezneme ve větších komunitách, kde sousedské vztahy se svým způsobem přibližují situaci v městech.

Kapitoly 4 – 7 jsou věnovány deskripci objektů a interpretaci výsledků získaných prostřednictvím několika nástrojů sociologického šetření. Přináší velmi bohatý a dokumentační materiál dokumentující situaci fungování „malých obcí“, takže můžeme konstatovat, že problematika vedení obcí, činnost zastupitelstev, role starosty, atd, nebyla dosud u nás v tak široké míře zkoumána.

Výsledky ve své podstatě potvrzují, že vztahy mezi starostou a zastupitelstvem a uvnitř zastupitelstva jsou převážně nekonfliktní, činnost zastupitelstva a rozvoj obce závisí na finančních prostředcích a obsahově na vybavenosti obcí technickou či sociální infrastrukturou. V neposlední míře také na velikosti obce.

Ve skutečně malých obcích do 500 obyvatel fungování obce do značné míry závisí na aktivitě a vzdělání starosty, neboť on prakticky musí převážnou většinu rozvojových záměrů realizovat sám, nebo jen s malou pomocí některých ze zastupitelů. Z toho důvodu také komparace výsledků dotazníkového šetření 209 obcí velikostí do 2000 obyvatel je sice pro statistické účely přínosná ovšem zobecnění výsledků, kde v šetřeném souboru je 66,5% obcí do 500 obyvatel by mělo být interpretováno poněkud obezřetně.

Uvedenými poznámkami jsem chtěl jenom poukázat na to, že fungování a malých obcí závisí na celé řadě komponentů řízení, počínaje osobnostním profilem starosty a složením zastupitelstva a do značné míry podléhá neformálním aspektům sociální struktury obce. V neposlední řadě pak na sociálně-technické vybavenosti obce a zejména pak na jejich finančním zabezpečení.

Je zásluhou autora, že svoji , v pravdě, průkopnickou práci vytvořil neopomenutelné základy nejen pro poznatkový fundus ale i pro další výzkumný rozvoj problému. Domnívám se, že

předložená studie by mohla být základním kompendiem decizní sféry , Svazu měst a obcí a v neposlední řadě i Spolku pro obnovu venkova.

Oto S e d l á ě k

Vražkov 9.04. 2012